

цездатності і виправленні виявлених дефектів, а також послуг з його обслуговування протягом усього гарантійного терміну, модернізації чи демонтажі і утилізації.

Потрібно також відзначити, що згідно з дослідженнями [4, с. 163], починаючи з 70 % затрати на логістичний сервіс зростають експоненціально залежно від рівня обслуговування і при 90 % стають економічно невигідними (оскільки економічний ефект від подальшого підвищення рівня обслуговування на 2 % викликає зростання витрат на 14 %). Оскільки величина цих витрат також входить у собівартість (а потім в ціну) продукції, то для забезпечення її конкурентоспроможності та супутніх продажів логістичних послуг необхідна певна оптимізація рівня логістичного сервісу та його вартості.

На завершення потрібно сказати, що роль логістики у формуванні споживчої користі продукції та забезпеченні її конкурентоспроможності в сучасних ринкових умовах постійно зростає. Компанії, які активно застосовують логістичні системи управління матеріальними потоками, спроможні значно ефективніше використовувати свої обмежені ресурси, адаптовуватися і самовдосконалюватися як до підвищення вимог споживачів, так і до дії конкуренції.

1. Ухачевич Я. П. *Розвиток і формування адаптивних систем управління конкурентоспроможністю продукції промислових підприємств* // Вісн. ДУ «Львівська політехніка». – 2000. – № 384. – С. 189 – 199. 2. Ухачевич Я. П., Плоткін Я. Д. *Методика маркетингового аналізу конкуренції та конкурентів* // Вісн. НУ «Львівська політехніка». – 2000, № 391. – С. 189 – 199. 3. Юданов А. Ю. *Конкуренція: теорія і практика*. – М., 1998. – 384 с. 4. Крикавський Є. *Логістика: Навч. посібник*. – Львів, 1999. – 264 с.

УДК 339.922

О.А. Федосова

Луцький державний технічний університет

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

© Федосова О.А., 2001

Показана необхідність транскордонного співробітництва між прикордонними територіями України та Польщі на шляху до європейської інтеграції. Сьогодні роль транскордонного співробітництва зростає у зв'язку з входженням України в міжнародне економічне співтовариство.

This article shows the necessity of the transfrontier collaboration between near frontier territories of the Ukraine and of the Poland on the way to European integration. At this time the role of the transfrontier collaboration increases in tie with entrance of the Ukraine in the international economic concord.

З переходом України до ринкових умов господарювання перед нашою економікою постало багато проблем, донедавна невідомих. Серед них доцільно виділити такі: інфляційні процеси, корумпованість економіки тощо. Це, своєю чергою, призвело до недовіри населення у подальші позитивні перетворення економіки. Зрозуміло, адже позитивних наслідків сьогодні значно менше ніж негативних. Проте при раціональному використанні

наданих іноземних інвестиційних коштів і вдосконаленні законодавства можливі відчутні позитивні зміни.

Саме тому Україні доцільно використовувати позитивний досвід західних сусідів і співпрацювати з ними у напрямку загальноєвропейської інтеграції. Адже, як показує досвід, цей процес у Європі розпочався ще всередині двадцятого століття, коли було створено Європейське економічне співтовариство. І сьогодні до Європейського союзу вже входить п'ятнадцять європейських держав з високим рівнем економічного розвитку.

Після розпаду Варшавського блока та колишнього Радянського Союзу відбулися значні зміни і відкрилися нові перспективи подальшої діяльності для країн Східної Європи. Саме тому керівництво цього інтеграційного об'єднання почало розглядати можливість розширення Європейського Союзу за рахунок країн колишнього соціалістичного табору. На сучасному етапі розвитку існує багато можливих претендентів до вступу в європейське інтеграційне об'єднання, серед яких є і Україна.

Бажання нашої країни стати повноправним членом Європейського Союзу вперше було проголошене Президентом України Л. Кучмою у січні 1996 р. на засіданні Ради Європи у Стразбурзі. Проте сприйняття цієї пропозиції не усіма країнами – членами співтовариства виявилось однозначним. Адже разом із позитивними сторонами співробітництва для одних країн – членів об'єднання з'являтимуться і негативні для інших, тому що розширення ЄС на Схід матиме значний вплив на розподіл внутрішніх ресурсів Європейського Союзу.

Саме тому серед країн Європейського Союзу є як прихильники процесу розширення (наприклад, Німеччина, Франція, Італія), так і противники – Іспанія, Португалія та Ірландія. Більше того, деякі з вищевказаних країн – членів Європейського Союзу погрожують навіть заблокувати процес розширення, якщо їм не нададуть гарантій збереження нинішньої фінансової безпеки. Але боятися цього не потрібно, оскільки процес загальноєвропейської інтеграції відбувається вже не один рік і позитивні наслідки співпраці є вагомим аргументом на користь подальшого розширення Європейського Союзу за рахунок країн колишнього соціалістичного табору.

Юридичну основу для розширення ЄС заклали рішення, що містяться у Маастріхському договорі 1992 р. Відповідно до цього договору основними критеріями, за якими визначають готовність країн-аплікантів до повноправного членства в ЄС, є: гарантія демократичного розвитку держави, влада закону, захист прав людини, готовність бути конкурентоспроможним партнером ЄС, наявність дієвої ринкової економіки, здатність виконувати зобов'язання, що випливають з повноправного членства в ЄС, відповідність критеріям політичного, економічного і монетарного союзу.

Важливим етапом у розвитку взаємовідносин між Україною та ЄС стало підписання у 1994 р. угоди “Про партнерство та співробітництво між європейськими співтовариствами, їх державами – членами та Україною”, а також її вступ у Раду Європи у листопаді 1995 р. Наступний крок: підготовка до вступу до ЄС. Проте зрозуміло, що на сьогодні Україна ще не готова стати повноправним членом ЄС, а тому її першочерговим завданням є отримання спочатку статусу асоційованого члена ЄС, що відповідає взаємним інтересам і цілком реальне для нашої країни.

Основою відносин України з ЄС сьогодні є Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом (УПС), підписана 14 червня 1994 р. в Люксембурзі й ратифікована 10 листопада 1994 р. Верховною Радою України.

Проблемним є той факт, що відповідно до документів Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво місцеві органи влади мають право підписувати міжнародні угоди строго в рамках транскордонного співробітництва. У цьому документі також сказано, що співробітництво здійснюється в межах національного законодавства. А, отже, виникають і протиріччя. Адже вітчизняне законотворення відбувається централізовано, а саме Верховною Радою України. Щодо транскордонного співробітництва, то воно, як відомо, координується місцевими законодавчими і виконавчими органами. Отже, сьогодні необхідним є перерозподіл повноважень на користь прикордонних регіонів.

Українська правова база поки що дуже відмінна від загальних правил ЄС. І тому пристосування її до європейських стандартів потребує багато часу, причому як в політичному, так і в суто практичному плані (лише переклад понад 80 тис. сторінок нормативно-правових актів ЄС, їх вивчення і порівняння з чинним законодавством України займуть багато часу). Крім того, основним експортним галузям економіки України (металургія, легка промисловість, АПК) сьогодні на європейському ринку місця немає. Для того, щоб співпрацювати в інших галузях, необхідна глибока структурна перебудова національної економіки, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції з більшості товарних позицій. А ці питання потребують багато часу для вирішення.

Саме тому більшість вітчизняних експертів (понад 65 %) вважають, що нашій державі для наближення до рівня високорозвинутих європейських країн потрібно приблизно 20 років. Щодо пересічних українських громадян, то вони оцінюють ситуацію так: з 40 % респондентів-песимістів 25 % відмірюють термін в 50 років, а 15 % – впевнені, що Україна ніколи не досягне цього рівня, 28 % опитаних вважають, що для цього необхідно 20 років.

Із сказаного видно, що нашій державі необхідно прикласти багато зусиль для входу до європейської спільноти на правах повноправного члена, саме тому необхідно приділити особливе значення розвитку транскордонного співробітництва, яке, як відомо, є однією з форм інтеграційних процесів у світі загалом і в Європі зокрема. Сьогодні проблему транскордонного співробітництва на міжнародному рівні опрацьовують Рада Європи, Комісія Європейського співтовариства, Європейський інвестиційний банк та інші. Метою їх діяльності є проведення єдиної політики у напрямку транскордонного співробітництва з урахуванням загальноєвропейських інтересів та шляхом розробки спільних правил плідної співпраці суміжних прикордонних територій.

У зарубіжній науковій літературі терміном “транскордонний регіон” позначають територію інтенсивного прикордонного співробітництва. Це фактично є сукупність прикордонних територій двох або більше держав із високим наявним (або планованим) рівнем прикордонної співпраці.

На рівні регіонів суб'єктами, що займаються розв'язанням проблем транскордонного співробітництва, є органи самоврядування і місцевої державної адміністрації двох або більше сусідніх держав. Найважливішим правовим документом, що регулює міжнародне співробітництво на регіональному та локальному рівнях, є Європейська Конвенція про транскордонну співпрацю, прийнята 21 травня 1980 р. у Мадриді, відповідно до якої активними суб'єктами співпраці є органи місцевого самоврядування і органи місцевих виконавчих структур.

Сьогодні існує досить потужний потенціал щодо розвитку транскордонного співробітництва у західному регіоні нашої країни:

– по-перше, вигідне географічне положення областей. Для прикладу, Волинська область України межує з Польщею та Білоруссю і плідне співробітництво з ними дає можливість налагодження взаємовигідних зв'язків одразу з двома європейськими країнами;

– по-друге, сусідня Польща розвивається у напрямку вступу до Європейського Союзу, після чого наша держава межуватиме безпосередньо з ЄС.

Початок плідного співробітництва між східними воєводствами Республіки Польща та прикордонними регіонами України і Республіки Білорусь був закладений підписанням в м. Томашув 18 грудня 1991 р. воєводствами Хелмським, Кросненським, Пшемисльським і Замостським з польської сторони, а також представниками Волинської і Львівської областей з української сторони “Порозуміння про співпрацю між прикордонними воєводствами – областями Польщі та України”.

Ідея створення Єврорегіону Буг вперше з'явилася в ході проведення польсько-української конференції, яка відбулася у травні 1992 р. в м. Казімеж Дольний (Польща) і яка розглядала питання економічної співпраці, дії органів самоврядування, а також співдії між містами і регіонами. Продовження роботи у цьому напрямку відобразилося в “Порозумінні про співпрацю” підписаному на Волині (30.06.1992 р., м. Ковель) представниками Координаційного Комітету Регіонального Порозуміння (Польща) та Волинської області (Україна).

Глибокий аналіз економічних стосунків між двома країнами пізніше був даний на зустрічі прем'єр-міністрів України та Республіки Польща, яка відбулась 17 серпня 1994 р. В ході переговорів було відмічено поступальний розвиток українсько-польського торговельно-економічного співробітництва, зокрема на рівні підприємств різних форм власності, а також досягнуто домовленості в питанні всебічного сприяння на урядовому рівні встановленню нових контактів і продовженню відносин між прикордонними областями України та воєводствами Польщі. В рамках міжрегіонального співробітництва було підкреслено, що уряди двох держав сприятимуть створенню Єврорегіону Буг.

І як логічний наслідок, у вересні 1995 р. був заснований Єврорегіон Буг, на основі підписаної угоди про створення Союзу Транскордонного Єврорегіону Буг. На час заснування до його складу увійшли чотири колишні воєводства Польщі, а саме: Холмське, Люблінське, Тарнобжегське, Замостське, а з українського боку – Волинська область.

У травні 1998 р. до складу цього транскордонного об'єднання було прийнято нових членів: Брестську область, що в Білорусі, та колишнє воєводство Білопідляське, що знаходиться в Польщі. З того часу Єврорегіон Буг за територією один з найбільших в Європі.

Сьогодні виконавчим органом Єврорегіону Буг є секретаріат, національні органи якого знаходяться в Бресті (Білорусь), Хелмі (Польща), Луцьку (Україна), тому Волинська область України бере вагомую участь у діяльності цього транскордонного об'єднання.

Через територію Єврорегіону Буг проходять важливі комунікаційні шляхи, які з'єднують країни Західної Європи з Росією, Україною, Білоруссю та іншими країнами колишнього СРСР. Тому головна мета цього транскордонного об'єднання – взаємовигідний економічний і соціальний розвиток територій, що входять до складу Єврорегіону Буг, через зміцнення та розширення прикордонних зв'язків, реалізацію спільних проектів.

А для цього необхідно зосередити увагу на розвитку пасової структури, тобто сукупності усіх обслуговуючих товарно-транспортних, інформаційно-фінансових об'єктів та пасажиропотоків уздовж наявних міжнародних магістралей.

Серед головних напрямків роботи Єврорегіону Буг доцільно виділити такі:

– використання вигод, які виникають з географічного положення Єврорегіону Буг;

- підтримання суспільно-економічного розвитку;
  - спільні дії з метою укріплення порозуміння між народами Польщі, України та Білорусі.
- На цей час в Єврорегіоні Буг діє сім груп з питань:
- територіального облаштування, комунікації транспорту та зв'язку;
  - охорони і покращання стану навколишнього середовища;
  - атестації, інформації та бази даних;
  - співробітництва між установами і різними галузями господарства;
  - освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, туризму і молоді;
  - контактів між самоуправами та містами;
  - безпеки і ліквідації загрозливих станів.

Як відомо, Волинська область України – складова вищезгаданого транскордонного об'єднання. Порівняно з іншими областями нашої країни вона має свої територіальні особливості розвитку і розміщення продуктивних сил, галузевої структури економіки. Адже тривалий час Волинь належала до областей, де переважало сільське господарство, проте з початку 60-х років двадцятого століття інтенсивного розвитку набула промисловість.

Сьогодні в галузевій структурі економіки промисловість займає приблизно 42 %, сільське господарство – 32 %, транспорт і зв'язок майже 10 %, будівельний комплекс – 7 % у валовому сукупному продукті, виробленому в області.

Промисловість області представлена майже усіма підгалузями. В останні роки відбулися великі зміни щодо стосунків власності. Динамічно розвивається малий і середній бізнес. Близько 31 тис. чол. знайшли роботу на 1300 таких підприємствах.

Сьогодні Волинська область співпрацює більше ніж з 50 країнами світу. Надходження закордонного капіталу додатково впливає і сприяє змінам вітчизняних підприємств, покращанню технології виробництва.

Відповідно до програми соціально-економічного і культурного розвитку Волинської області на 2000-й рік прогнозувалось надходження інвестиційних ресурсів на загальну суму 31,6 млн. дол.

Залучення вищевказаних коштів планувалось на реалізацію короткотермінової програми розвитку інвестиційної діяльності Волинської області на 1998 – 2000 р. р., використання потенціалів спеціальної економічної зони “Інтерпорт-Ковель”, а також практичного впровадження проектів та програм за фінансової підтримки міжнародних організацій.

Проте, як показує практичний досвід, в I півріччі 2000 р. в області залучено інвестиційних коштів на загальну суму 6 млн. доларів. Пояснення цьому таке, що іноземців лякають запутане законодавство, відсутність належного законодавчого забезпечення розвитку інфраструктури прикордонних регіонів нашої держави, а також умови вітчизняного економічного господарювання.

На сьогодні, на жаль, Волинська область належить до групи аутсайдерів, і за обсягом інвестицій посідає 15 місце в Україні і 11 за сумою їх вкладень на одного мешканця (6 дол.), адже в середньому по Україні сума інвестиційних вкладень становить 10 дол. на одного мешканця.

Порівняно із західними сусідами показники залучення інвестиційних коштів на одного мешканця в Україні є дуже низькими, оскільки в сусідній Польщі цей показник становить 170 дол. на одного мешканця, що в 17 разів вище від середньоукраїнського показника і у 28,3 раза вище від середніх показників по Волинській області.

З порівняння вищенаведених показників залучення інвестиційних коштів у Волинську область та сусідню Польщу можна зробити висновок щодо необхідності подальшої співпраці Волинської області України з суміжними прилеглими територіями Польщі в рамках транскордонного співробітництва.

У 1998 р. завдяки старанням виконавчих органів Єврорегіону Буг він отримав право впровадити проекти в рамках Фонду Малих Проектів Phare. В рамках дев'яти проектів на загальну суму 120 тис. євро було реалізовано також власний проект Бюро Єврорегіону Буг.

Як показує досвід співпраці Волинської області з прикордонними територіями Польщі, в рамках Єврорегіону Буг доцільно проводити подальшу плідну співпрацю з близькими сусідами, а саме з Польщею та Білоруссю. Адже звідси починається вісь Балтійського Чорноморського співробітництва, яку треба активніше розширювати на Південь нашої держави.

Зовнішньоторговельний оборот Волинської області з Польщею у 1995 р.і становив 3,5 млн. дол. США та Білоруссю – 5,4 млн. дол. США, що становить відповідно 8 і 13 відсотків від загального обсягу зовнішньоторговельного обороту області. Щодо України в цілому, то з 1996 по 1999 р. товарообіг між Україною і Польщею скоротився з 911,8 до 607,4 млн. дол. І тільки в першому кварталі 2000 р. почалося зростання, яке продовжується і донині.

В цьому році українсько-польський товарообіг зріс на 43 відсотки і за 4 місяці становив понад 233 млн. дол., отже, з'явилася тенденція до використання торговельних балансів двох країн.

Проблема, яка постала сьогодні у зовнішньоекономічних зв'язках між Україною та Польщею, полягає у тому, щоб поступово перейти від простої торгівлі до спільного виробництва.

А для цього необхідно зосередити увагу на розвитку сукупності усіх обслуговуючих товарно-транспортних, інформаційно-фінансових об'єктів та пасажиропотоків уздовж наявних міжнародних магістралей.

Також потрібно вдосконалити національні законодавчі акти з транскордонного співробітництва, а саме: пакет законів про зовнішньоекономічну діяльність, державний кордон і митне регулювання, закони “Про власність”, “Про містобудування”. Разом з цим, доцільно узгодити вітчизняне законодавство із сусідньою Польщею щодо транспортних мереж.

Також необхідно переглянути розподіл надходжень від зовнішньоекономічної діяльності на користь прикордонних регіонів, що, своєю чергою, приведе до збільшення темпів розвитку економіки цих територій.

І тому транскордонне співробітництво Волинської області з сусідніми польськими воєводствами відіграватиме важливу роль у подальшій українсько-польській співдіяльності і загальноєвропейській інтеграції в цілому. Саме для того, щоб полегшити майбутній вступ України до Європейської спільноти як повноправного члена, вже сьогодні потрібно плідно працювати у напрямку транскордонного співробітництва прикордонних областей нашої країни з Польщею.

1. Єврорегіон Буг: проблеми і перспективи транскордонного співробітництва // За ред. Б.П. Клімчука, П.В. Луцшина. – Луцьк, 1996. 2. Козик В.В. та ін Міжнародні економічні відносини: Навч. посібник для вузів. – Львів, 1999.